

Kapunyitás a színházban

Ma, pénteken este Arbuzov Az Arbát meséi című vígjátékának bemutatójával ünnepélyesen megkezdődik az új évad a Szegedi Nemzeti Színházban. A népszerű szovjet szerzőt már ismeri a szegedi közönség: egyik darabját, az Irkutszki történetet tizenegy esztendővel ezelőtt, 1960-ban játszotta a színház. Az Arbát meséi előadását Lendvay Ferenc, a színház igazgatója rendezi. Diszleteit Székely László, jelmezeit Kulka Eszter tervezte. Kísérőzenéjét Csala Benedek

Ma kezdődik az új évad

írta. Szereplők: Bicskey Károly, Jan-ka Béla, Lőrinczy Éva, Máriáss József, Ujlaky Károly és Bagó László. Az évadkezdés szegedi hagyományai szerint a nyitóelőadást most is már holnap követi az új premier. Szombaton Ábrahám Pál Viktória című nagyoperettjét láthatja a közönség. Az előadást Bor József rendezi, vezényli Csala Benedek. A diszleteket Sándor Lajos, a jelmezeket Gombár Judit tervezte. Koreográfus — vendégként — Tóth Sándor, a Pécsi Ba-

lett igazgatója. A főbb szerepeket Horváth Eszter, Szabady József, Krasznói Klára, Király Levente, Bágyörgyi Károly, Décsy Györgyi, Marosi Károly és Székelyhídi György játssza. Ezen az előadáson mutatkozik be a szegedi közönségnek a színház két új tagja, Berta Erzsé és Sas József. Vasárnap Berdál Valéria és Csizmadia László lép fel a két főszerepben.

Most pedig bemutatjuk a társulat új tagjait.

Fekete Mária

Nem ismeretlen a szegedi operakedvelők előtt, bár igazában csak ezután akar bemutatkozni. Saroltát énekelte tavaly, tulajdonképpen beugrásként a megbetegedett Lehoczky Éva helyett, bár ez a beugrás a fiatal koloratúr-szoprán névjegykártyája is volt. Ekkor dőlt el, hogy a pesti énekesnő, akit szerződése már két esztendője az erfurti Operaházhoz kötött, hazajön külföldről, és Szegedre szerződik.

— Pesti vagyok, ott él a családom, s bár külföldön hasznos tapasztalatokat szereztem, német kollégáimtól mindenekelőtt pontos munkát, színpadi fegyelmet tanultam, azért már nagyon vágytam haza. A főiskola után, s részben közben is, Dorogon tanítottam, hat esztendőn át pendlitztem a fővárosból busszal, míg nem szerencsés véletlen folytán hivatalos meghallgatáson vettem részt az Interkoncertnél, ahol az egyik impresszárió szerződést ajánlott Erfurthba.

Eddig az életrajz dióhéjban. Kint Gildát, Olympiát, az Éj királynőjét énekelte — Szegeden a Rosina várja a Sevillai borbély, „második változatában”, és talán tavasszal a Traviata. Az ideális szerepkör persze Mozart operáiban kínálkozna, de hát erre várni kell: a Mozart-repertoár idén nem megy a szegedi operában.

Engel Imre

Erzékeny vervesztesség érte az utóbbi években a szegedi opera tenoristagárdáját: előbb Szabó Miklós vonult nyugdíjba, majd Vadas Kiss László távozott Budapestre, utóbb Réti Csaba Pécsre. Az esélyek tehát adóttak Engel Imrének, aki az Állami Operaház kórusából szerződött Szegedre, magánénekesnek.

— A szabadtéri játékok Borisz-előadásának kórusában vendégeskedtem, itt a nyáron, s bejelentkeztem Vaszky Viktorhoz próbát énekelni. A Tosca képáriája és a Kalaf-ária után leültünk beszélgetni, bár a zeneigazgató hozzátette, azért nem engedí el Radames románca és a Bohémélet Rodolph-áriáját sem. Boldogan fogadtam el ajánlatát.

Az operairodalom mondhatni legnagyobb feladataival beköszönő Engel Imre tulajdonképpen csak most kezd próbálni a nagy szerepeket. Vasesztergályos, majd műszaki beszerző volt Pesten, 1964-ben a Déryné Színház szerződtette a Sybillre, s fél évtizedet tanult énekelni Posszert Emiliánál, míg felvették az Operaház kórusába. Szerepköre az olasz lírai, illetve spinto-tenor széles, vonzó repertoárja, s Szegeden egyelőre annyit tud, hogy a Sarolta bírójaként majd a Rózsavirág olasz énekeseként mutatkozik be. Fiatal, mindössze 33 éves, nem vesztett el tehát éveket, nyitva előtte a pályát.

Berta Erzsé

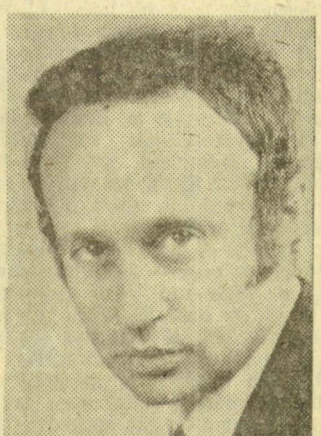

Szegedi lány. Illetve szegedi lány volt — balettiskolába is járt itt —, amíg 12 éves korában el nem költöztek. Színházi pályáját — táncosnőként — Szolnokon kezdte. Mint színésznő, a győri közönség előtt lépett fel először. A fiatal, nyúlánk színésznőnek a zenés műfaj olyan főszerepeiben tapsoltak Győrben, mint a My fair Lady — nívódíjat kapott érte —, a Gül baba, a Csárdáskirálynő, a Lili bárónő és még sok-sok más. Harmadik állomásként a kecskeméti színház következett, ismét sok emlékezetes szereppel — a sor az Egy éj Velencében-től az En és a kisöcsémig húzódott — és sikerrel.

Szegedre boldogan jött. Mások szorgalmas és megbízható kocsija ugyan Kecskeméti és Szeged között háromszor lerobbant, de előtűt tíz óra helyett valamikor délután négy óra felé ért a színházba az új szerződést aláírni. De ha igaz az a babona, hogy a rosszul sikerült főpróba biztos jele a jó előadásnak, ez az út csakugyan jó előjelenek is tekinthető. Berta Erzsé annak tekinti.

Volt már naiva, szubrett és primadonna. Szereti a zenés színpadot: annak közzsíthati sikereit és azt, hogy színésznő lett. Egyszer azért prózát is örömmel játszana. Olyan szerepet, mint mondjuk Anouilh Johannája a Pacsirtában.

Sas József

Színészcsaládban született. Színész volt a nagypapa és az édesapja is. Az idősebbek még emlékezhetnek rá, hogy a Szédő-féle társulatban az apa, Sas Imre többek között Kiss Manyi partnereként is fel lépett Szegeden.

Sas József tehát beleszületett a színházba, s aztán ott is maradt. A színház lételemé és szenvedélye. Még szabadságának rövidke heteit, külföldi utazásainak még rövidebb napjait is arra fordította, hogy színházakkal, színházi előadásokkal ismerkedjék. Sokfelé járt Európában, sokféle színházat látott.

Elsősorban a zenés színpad érdekli. — Nem igaz, hogy elavult mondja. — Ellenkezőleg: a zenés színpad a jövő műfaja.

Ő mindenesetre arra tette fel az életét, noha játszott már prózai szerepeket — nem is jelentéktelenekeket — eddigi állomáshelyein, Győrött, Békéscsabán és Kecskeméten, ahonnan hat év után Szegedre jött. De azért a zenés darab az igazi. Azok, amelyekben táncoskomikusként már játszott és azok is, amelyekben még ezután játszik.

Olajra léptek

Jobb híján a porrá őrölt és vízben azonnal oldódó kávé nevét egyszerűen átvettük a svájci cég — Nestlé — reklámjaként, és nescafe-t kérünk a fűszerüzletben. Kérni lehet, kapni azonban nem biztos, hogy kapunk, pedig állítólag háromféle gyártmányút is forgalomba hoztak nálunk. Öt negyvenért a kétszemélyes svájci készítményt, az ötvengrammos osztrák Löskaffee-t és még egy magyar csomagolási készítményt. Hol csak egyfelét találunk az üzletben, de az is megtörténik, hogy ezt a választ kapjuk: „Nincs nescafe, semmilyen.”

Az Anna-kúti csemegében és a Széchenyi téri 8-as árudában most csak az osztrák gyártmányú Löskaffee kapható. Választék nincs. Üsse kő, válogathatunk viszont a különféle szemes kávék közül. Különben is a kávé nem népelemezési cikk. S ilyenformán a kávéról áttérhetünk a háziasszonyok nagyobb gondjára: miért kell bejárni a város sok fűszerüzletébe, hogy egy liter étolajat kaphassunk? Értelmetlen ez a kilincselés az üzletekben, mert a rádió szinte naponta sugározza minden reggel, hogy főzzünk étolajjal, mert ilyen egészséges, olyan egészséges stb. A lényeg, hogy azt reklámozzák, ami nincs, vagy legalábbis csak nagy kihagyásokkal kapható. Hetek óta rossz az ellátás étolajból. Magyarzatunk nem fogadható el, hogy a napraforgót csak most takarítják be, s azt még csak ezután préselik, csomagolják és szállítják az üzletekbe, mert a tavalyi készlet már elfogyott, vagy kifogyóban van.

A múlt héten ugyanilyen baj volt az ecettel is. A háziasszonyok savanyú arccal távoztak egyik üzletből a másikba. Az járt jól, aki literszámba tartalelt otthon ecetet, vagy tavalyról maradt. Pedig ez olyan árucikk, amely bár állandó jellegű ételízesítő, mégiscsak a szezonban, a befőzések időszakában kelendő leginkább. S mit szól ehhez a nagykereskedelem, az árucikkek elosztója? Egy bizonyos, hogy Szegeden, a Széchenyi téri 8-as fűszerüzlet, az újszegedi ABC és a Marx téri 29-es számú bolt Orosházáról, az ottani FÜSZERT-től szerzi be áruinak jelentős részét, szinte a cukortól a kávéig. Erdemes lenne tudni, hogy a Csongrád megyei nagykereskedelem, miért esik távol ezektől a szegedi megrendelőktől?

L. F.

Hetvenöt éves Pátzay Pál

Pátzay Pál kétszeres Kossuth-díjas, kiváló művész 75. születésnapja alkalmából köszöntötte Kádár János, az MSZMP Központi Bizottságának első titkára, Alczél György, a KB titkára és Ilku Pál, művelődésügyi miniszter.

Pátzay Pál a magyar szobrászat élő klasszikusa 75 éves. 1896. szeptember 17-én született Kaposvárott, fiatalon részt vett a Tanácsköztársaság képzőművészeti irányító munkájában. 1928–30-ban római ösztöndíjas volt. Részt vállalt a magyar értelmiség fasizmus elleni tiltakozásában, és a nagy sorsforduló után az ország újjáépítésének számtalan társadalmi frontján. Jelenleg a Képzőművészeti Főiskola tanszékvezető tanára, kit a mai szobrászművészetek számos tagja mesterének tekint.

Pátzay szobrászatában a klasszikus plasztikai szemlélet következetes folytatója. Vallja, hogy a szobrászatot nem kell és nem lehet újra kitalálni, folytatni kell, mit évezredek művészei elkezdtek. Műveiben sajátos magyar plasztikai rendszert teremtet.

Kenyérszelőjében, melynek szegedi ihlettségéről szívesen beszél, a magyar parasztasszony alakját klasszikus piedesztálra emelte.

Pátzay munkássága biztos támpont művészeti életünk állandóan változó hullámzó zűrzavaraiban. Jó érzés tudni és hallani, hogy — mint legutóbb mesélte —, jelenleg egyik negyedszázada elkezdett szobrárt folytatja, mondván: „... tehetem, mert nekem nincsenek stíluskorszakaim, fejlődési állomásaim...”

Művészeti hitvallását irodalmi munkáiban többször megfogalmazta, mindig a világepítő értelem mellett foglalva állást. 1967-ben megjelent Alkotás és szemlélet című könyvének előszavában írja: „Minden módon és mindenfelől meg kell kísérelnünk napjaink áldatlan zűrzavarának tisztázását. A magam számára ezt kötelességemnek érzem és fogadom el, a bennszülött honi kötelességemnek!”

A kultuszminisztérium művészeti osztályának főnökeként 1946 áprilisában látogatást tett városunkban, és a város vezetőivel Szeged művészeti életéről, jövőjéről tárgyalt. Ekkor monodta: „Szegedet komoly művészeti gócponttá akarjuk fejleszteni...”

Szép lenne, ha városunkkal való kapcsolata emlékeként a volt kenyérpiac helyén Kenyérszelőjét felállítanák, hiszen nevét csak Katona József portréja jelzi a panteonban.

Péter László

(Folytatjuk)

Tóth Sándor

Emléküket örzik az utcák

10.

BLAHA LUJZA UTCA

Egészen friss elnevezés, 1963-ban került először térképre. Sikertörténet a névadás is: együtttest alkot az Egressy Béni és a Déryné utcával. Blaha Lujza (1850—1926), „a nemzet csalogánya” gyakran szerepelt a századfordulón Szegeden is. Juhász Gyula versben (Nefejeles Blaha Lujzának) és prózában (Meghalt Blaha Lujza) szeretettel írt róla.

BOCSKAI UTCA

Bainville térképén 1850-ben Percz utcának van feltüntetve, de ez nyilván elírás a későbbi forrásokból is ismert Ferenc utca helyett. Ferenc utcának pedig azért hívták, mert a mai MÁV igazgatóság helyén levő Ferenc piacról, Ferenc téről vitt. A Ferenc tér nevét I. Ferenc (1768—1835) császárról és királyról, Ferenc József nagypapjáról kapta. A XIX. század első felében itt volt a szénapiac, de a Zsótér-ház fölépültével (1840), a Széchenyi tér északi oldalára, a mai Takarékpénztár és Horváth Mihály utca torkolata tájára helyeződött át.

A Víz után kapta nevét Bocskai István (1557—1606) erdélyi fejedelemről. Az ő történelmi érdeme, hogy „két pogány közt”, a Habsburgok és a törökök harapófogójában a történelmileg lehetséges önállóságot megteremtette a kicsiny

Erdélynek. Megvédelmezte a nemeselek elnyomásától győzelmeinek kivívóit, a hajdúkat és a székelyeket. Az utóbbiaknak visszaadta a „székely fölkelés” után elvesztett szabadságukat, az előbbieket pedig letelepítette a hajdúvárosokban, és nemességet adott nekik. A Habsburgokkal kötött bécsi béke után hirtelen halt meg; halálát a kortársak mérgezésnek tulajdonították.

BÓDI VERA UTCA

A Ságváritelepnek 1958-ban a helyi munkásmozgalom felszabadulás előtti kimagasló harcosairól elnevezett utcái közé tartozik, a térképen 1963-ban jelent meg. A bokrosítás sikerült, kár azonban, hogy a névsort nem eléggé gondolták át, s részben arra érdemesek (mint pl. Bite Pál, Bródy Mihály, Csókási Etelka, Deli Károly, Szepesi Imre) kimaradtak, részben országos, sőt világhírű egyéniségek (mint a már említett Balázs Béla) itt kaptak utcát.

Bódi Vera (1889—1923) édesapja és testvérei is a Szegedi Kenderfonógyárban dolgoztak, s ő maga is fiatalon, már 1906-ban ennek a gyárnak a munkása lett. Bekapcsolódott a gyár szakszervezeti és szociáldemokrata mozgalmába, s 1918—19-ben is a gyár életében élen járó szerepet töltött be.

A Tanácsköztársaság bukását követően, 1921-ben, illegális kapcsolatba került az ugyanott dolgozó Pintér Bélával, s az ő révén beszerveződött a Ladvánszky József vezette kommunista sejtbe. 1922-ben Ladvánszkyékkel együtt ő is lebuksott. A vizsgálati fogságban a börtönben súlyosan megfázott, tüdőgyulladást kapott. Betegen került ki a fogságból.

A gyárba nem vették vissza. Varga János vette maga mellé Népszava kihordónak. De

nem sokáig: 1923 márciusában tüdőbajban meghalt.

BÓDOGH JÁNOS UTCA

A Víz után létrejött utca neve sokáig Babér utca volt. Az 1933. évi térképen tűnik föl először mai neve.

Bódogh János (1852—1918) postafelügyelő, gyorsírástanár, 1877-től 1893-ig tartó szegedi működése idején helyben, majd országosan is föllendítette a hazai gyorsírás ügyét. Több középiskolában tanított, számos tankönyvet írt. Főként neki köszönhető, hogy a századfordulón Szeged a magyar gyorsíró mozgalom központja lett. 1893-tól ő volt az Országos Magyar Gyorsíró Egyesület igazgatója, a Budapesti Gyorsíró és a Gyorsírási Lapok szerkesztője. A Gabelsberger—Markovits gyorsírórendszer elterjesztője, Markovits Iván halála után rendszerének továbbfejlesztője. Munkásságát egy másik szegedi gyorsíró apostol, Katona Dávid állította össze (1931).

BOKÁNYI DEZSŐ UTCA

Petőfitelepek ez az utcája 1928-tól 3. utca volt, mai nevén 1963-ban olvassuk a térképen. Bokányi Dezső (1871—1940), a munkásmozgalom kimagasló harcosa, a Népszava publicistája volt, kiváló hatású népszónok. A századfordulón gyakran adott elő Szegeden is. A Tanácsköztársaság alatt munkatágyi és népjóléti népbiztos. Az ellenforradalom bírósága halálra ítélte, de a fogolycsere révén kikerült a Szovjetunióba. Ott a társadalombiztosításban dolgozott, és munkatársa volt a moszkvai rádió magyar nyelvű adásának. A törvénytelenéseknek esett áldozatul.